

Valdemar Thomsen: Det, vi her staar over for, er, som allerede nævnt, en Ændring af et Forhold, der har bestaaet siden 1818, altsaa i næsten 120 Aar. Forud for Nationalbanken gik Kurantbanken, som stiftedes i 1736, og som overtoges af Staten i 1773. Senere blev der oprettet de saakaldte Speciebanker med Ret til at udstede Pengesedler, men Kursen paa disse Sedler faldt i 1812 helt ned til 7 pCt. af Paalydende. Efter Statsbankerotten i 1813 kom Riggsbanken. Det hjalp imidlertid ikke paa Kursen, idet en Kurantdaler gik ned til 1/600 af sit Paalydende. Endelig blev Nationalbanken stiftet i 1818, idet den som privat Aktiebank fik Monopol paa Udstedelse af Pengesedler i ikke mindre end 90 Aar. Den enevældige Konge fraskrev sig da Retten paa dette Omraade. I Dag kan vi glæde os over, at man i 1907, da denne Eneret blev fornyet, nøjedes med et Tidsrum af 30 Aar, saaledes at Monopolet altsaa kun gælder til 1938.

Selvfølgelig kan og bør denne Ordning med private Bankaktionærer ikke oprettholdes. Nu er det Staten, der regulerer Produktionen og det økonomiske Liv, og saa maa det ogsaa være Lovgivningsmagten, der har Ansvaret for det overmaade vigtige Instrument, som en Seddelbank er. Der var maaske ikke stort at sige til, at man i 1907 valgte, selv om Kapitalinteresserne gjorde sig stærkt gældende, at fortsætte et Stykke Tid under de gamle Former. Tiderne har imidlertid ændret sig saa afgørende, at en privat Aktiebank som Seddelbank nu er en Urimelighed. Tidligere — det er snart længe siden, det var i Liberalismens Aarhundrede — kunde Staten, hvad den ogsaa gjorde, undgaa at blande sig i det økonomiske Liv, og den havde nærmest kun den Interesse at beskytte Ejendomsretten. Under de frie Former, som da herskede, foregik den nødvendige Tilpasning med Hensyn til Produktion og Fordeling saa at sige automatisk, og det, man dengang forstod ved et sikkert Pengevæsen, bestod nærmest i at holde de udenlandske Vekselkurser uændrede. Det samme er der desværre endnu tilmed førende Mænd, der synes at mene er tilstrækkeligt. Det er imidlertid saare langt fra Tilfældet nu, da man uden at overdrive kan sige, at Liberalismen og med den den automatiske og den elastiske Tilpasning er en saga blott.

Forudsætningen for stabile Vekselkurser er sikkert en vis Elasticitet inden for det økonomiske System. Denne Tilpasningsevne har vi ikke mere. I Stedet for Guldmøntfoden og det gamle kapitalistiske

System har vi nu Tvangsøkonomi og Planøkonomi, og derfor slaas der saa meget i Stykker ved den Pengepolitik og specielt den Valutapolitik, der føres. De Midler, der var virksomme under det liberalistiske System, svigter fuldstændig, efter at vi har faaet Fagforeninger, Monopoler, Karteller o. s. v., o. s. v. og gennem alt dette bundne Priser. Det er Forhold, som det ærede Medlem Hr. Hassing Jørgensen ikke kom ind paa i de Bemærkninger, han gjorde, og det forbavsede mig i høj Grad.

Er det ikke saadan, at naar Valutareserverne svækkes, og man i den Anledning griber til banktekniske Midler, saa sker det ikke det, der i Grunden skulde ske, nemlig et Fald i Omkostningsniveauet og større Eksport og mindre Import, nej, saa opstaar der Arbejdsløshed, simpelt hen fordi Lønnen og i stor Udstrækning ogsaa Varepriserne opretholdes. Paa den naden Side giver lettere Kreditbetingelser, naar ikke det gælder frie Erhverv, sig ikke Udslag i en Forhøjelse af Lønninger og Priser, som jeg forstod, at det ærede Medlem Hr. Hassing Jørgensen forudsatte, men giver sig nærmere Udslag i en højere Profit. Det hele er altsaa langt fra saa let som tidligere, og derfor kan Pengepolitikken ikke holdes adskilt fra den øvrige Politik. Det er man vel i Almindelighed klar over, men man er desværre langt fra klar over, hvordan de forhaandenværende Hjælpekilder bør udnyttes.

Den nye Banks Formaal er ifølge Lovforslagets § 1 at opretholde et sikkert Pengevæsen. Det er en Rettesnor, sagde den højtærede Handelsminister i sin Forelæggelsestale, for Bankens ansvarlige Ledelse. I den Forbindelse vil jeg gerne rejse det Spørgsmaal, hvad det med et sikkert Pengevæsen betyder. Naar Gulddindløselighedspligten er suspenderet, er Maalet for vor Pengepolitik da det, som man nærmest fik Indtryk af var den tidligere Handelsministers Opfattelse, med alle til Raadighed staaende Midler at undgaa Prisstigninger og i øvrigt indrette sig paa snarest muligt at vende tilbage til Guldmøntfoden, eller er Maalet for vor Pengepolitik at gøre Erhvervslivet rentabelt og derefter søge saa vidt muligt at holde et konstant Prisniveau, et roligt Lønniveau og sørge for, at Profitmuligheden ikke bliver større end nødvendigt for at holde det økonomiske Liv i Gang med det Formaal at holde den tvungne Arbejdsløshed i Nærheden af Nul. Disse Spørgsmaal vil jeg bede den højtærede Handelsminister, der ifølge Forslagets § 7 som kgl. Bankkommissær skal føre Tilsyn med, at